

Let's Fast Forward

ROME

De wereld houdt niet op met draaien. Een wereldreiziger is de eerste om dat te beamen. Hoewel men geen inspanningen gespaard heeft om al de gegevens in deze gids uitgebreid te testen en te actualiseren, is het niet uitgesloten dat je ter plaatse vaststelt dat bepaalde gegevens in deze gids toch al opnieuw gewijzigd zijn. We zouden het daarom bijzonder op prijs stellen als je ons op de hoogte brengt van eventuele wijzigingen, zodat we de eerstvolgende herdruk op een correcte manier kunnen aanpassen. Dank bij voorbaat. Ons adres:

trotter

Uitgeverij Lannoo
Kasteelstraat 97
B-8700 Tielt

Uitgeverij Terra Lannoo
Papiermolen 14-24
NL - 3994 DK Houten

e-mail: trotter@lannoo.be www.trotterclub.com

De prijscategorieën in de Trottergidsen zijn steeds afgestemd op het land. De uitgever kan niet aansprakelijk worden gesteld voor eventuele fouten of de gevolgen ervan.

vertaling Mireille Peeters

redactie Valerie Maes

ontwerp Studio Lannoo

opmaak Imago Mediabuilders, Amersfoort

omslagfoto Shutterstock/Mikadun

oorspronkelijke titel Le Guide du Routard – Rome

oorspronkelijke uitgever Hachette, Paris

directeur Philippe Gloaguen

stichters Philippe Gloaguen en Michel Duval

hoofdredacteur Pierre Josse

adjunctredacteurs Benoît Lucchini en Amanda Keravel

redacteurs Olivier Page, Véronique de Chardon, Isabelle Al Subaihi, Anne-Caroline Dumas, Carole Bordes, André Poncelet, Marie Burin des Roziers, Thierry Brouard, Géraldine Lemauf-Beauvois, Anne Poinot, Mathilde de Boisgrollier, Gavin's Clemente-Ruiz, Alain Pallier en Fiona Debrabander

© Cartografie Hachette Tourisme

© Hachette (alle rechten voor vertaling, reproductie en bewerking gereserveerd voor alle landen). Nederlandse tekst Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2014

www.lannoo.com

D/2014/45/131 – ISBN 978 94 014 1313 8 – NUR 512

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Forum Romanum

Inhoud

Veelgestelde vragen	8
Wat je zeker niet mag missen	10
Geschiedenis	13
Praktische info	27
Aankomst en vertrek	27
ABC van Rome	28
Budget	28
Feesten en feestdagen	30
Fooien en extra kosten	32
Geldzaken	32
Gezondheid	33
Internetadressen	33
Kinderen	33
Klimaat	33
Musea, bezienswaardigheden, monumenten	34
Noodnummers	35
Nuttige adressen en formaliteiten	35
Overnachten	37
Post	39
Risico's en ergernissen	39
Roken	41
Telefoneren en telecommunicatie	41
Vervoer	42
Winkelen	45
Slapen	47
Eten	61
Iets drinken	77
Enoteche (wijnbars)	83

Dansen	91
Winkelen	95
De belangrijkste bezienswaardigheden	102
Het antieke Rome	103
Het moderne Rome	117
Het barokke Rome	129
Trastevere	151
Vaticaanstad en omgeving	157
De buitenwijken van Rome	173
In de omgeving van Rome: Tivoli	177
Lijst van kaarten	186
Fotoverantwoording	186
Register	189

Wat je zeker niet mag missen

- Bij zonsondergang op het **dak van het monument van Vittorio Emanuele II** genieten van het buitengewone uitzicht op de stad.
- Door het **Colosseum** slenteren en dromen van gladiatoren die door de menigte worden toegejuicht.
- Zich meten met het **standbeeld van keizer Constantijn**, waarvan het hoofd (2,60 m) en de voet (2 m) prijken in het museum van het Capitool.

- Een bezoek brengen aan de **vier belangrijkste basilieken van Rome**: Basilica di San Pietro, San Giovanni in Laterano, Basilica di Santa Maria Maggiore en San Paolo fuori le Mura.
- Op **Piazza Navona** even halt houden en terugdenken aan de rivaliteit tussen Bernini en Borromini, met aan de ene zijde de Fontana dei quattro fiumi en aan de andere zijde Sant'Agnese in Agone.
- De enorme omvang van het **Pantheon** op je laten inwerken, evenals de regelmaat van de eeuwenoude zuilen en de perfectie van de koepel met opening naar de hemel...

- Een 'groene' neus halen in de **tuinen van de Villa Borghese**.

- Als het ware bezwijken onder de buitengewoon grote hoeveelheid kunstwerken in de **Galleria Borghese en Doria Pamphilj**.
- Een **muntstuk gooien in de Trevifontein**, met de rechterhand en de rug naar het water gekeerd... om er zeker van te zijn dat je hier ooit terugkeert.
- Kuieren door de charmante en populaire **Trastevere** wijk en er 's avonds ook een hapje gaan eten.
- Je op het verkeerde been laten zetten door de afmetingen in trompe-l'oeil van de **Sint-Pietersbasiliek** en pas dan naar de echte omvang ervan gaan kijken.
- Wegdromen in de **Sixtijnse Kapel**, onder het reusachtige door Michelangelo **beschilderde plafond**.
- Op zoek gaan naar de **geheime doorgang die de Engelenburcht verbindt met het Vaticaan** en waarlangs paus Clemens II zich zou hebben weten te redden.
- In het noorden van de stad **het MAXXI ontdekken**: een gloednieuw museum dat opvalt door zijn architectuur en zijn tijdelijke tentoonstellingen.

herfst. In de zomer kun je er soms temperaturen noteren van meer dan 35 °C en als de sirocco vanuit Afrika blaast, komt de hele stad onder een laagje fijn zand te zitten. We raden je dus aan om 's ochtends en 's avonds de Eeuwige Stad te gaan verkennen en tussen 14.00 en 17.00 u je over te geven aan de siësta.

MUSEA, BEZIENSWAARDIGHEDEN, MONUMENTEN

Openingstijden

In principe zijn de grote musea en bezienswaardigheden

geopend van di.-zo. van 9.00-17.00 u, soms zelfs tot 19.00 of 20.00 u. Sommige kleine musea zijn alleen 's ochtends geopend. De meeste zijn gesloten op maandag.

Toegangsprijzen

De kaartjes voor de Romeinse musea en monumenten zijn redelijk duur. Er zijn wel combinatiekaartjes die drie of zeven dagen geldig blijven en die aanzienlijke kortingen inhouden. Deze combinatiekaartjes zijn te koop bij de musea zelf en bij alle toeristische informatie-

punten in de stad:

- **Archaeologica Card:** kost € 23 en is 7 dagen geldig. Ze biedt toegang tot de monumenten van het Nationaal Romeins Museum, het Forum, het Colosseum, de Palatijn, de thermen van Caracalla, het graf van Caecillia Metalla en de Villa dei Quintili.
- **Appia Antica Card:** kost € 6 en blijft 7 dagen geldig. Toegang tot de thermen van Caracalla, het graf van Caecillia Metalla en de Villa dei Quintili.
- **Roma Pass:** kost € 25, blijft 3 dagen geldig en verleent toegang tot twee archeologische vindplaatsen naar keuze. Daarnaast krijg je korting bij tal van andere bezienswaardigheden en mag je onbeperkt en gratis gebruikmaken van het openbare vervoer.
- **Roma & Più Pass:** kost € 25 en is 3 dagen geldig. Steunt op hetzelfde principe als de Roma Pass, maar deze kaart kun je ook gebruiken voor bezienswaardigheden in de

omgeving van Rome, transport inbegrepen.

NOODNUMMERS

- **Algemeen noodnummer:** ☎ 112.
- **Politie:** ☎ 113. In geval van diefstal of geweld bel je naar ☎ 112 of 113. Je krijgt dan het adres van het dichtstbijgelegen *questura* (commissariaat).
- **Croce rossa italiana** (CRI, rode kruis): ☎ 118.
- **Vigili del fuoco** (brandweer): ☎ 115.
- **Wegenhulp:** ☎ 803 803.
- **Medische hulp:** ☎ 118.
- **Apotheek:** Wachtdienst: ☎ 06 22 89 41.

NUTTIGE ADRESSEN EN FORMALITEITEN

Formaliteiten

Een identiteitskaart volstaat. Kinderen onder de twaalf jaar moeten in het bezit zijn van een eigen identiteitsbewijs met foto, verkrijgbaar bij de gemeentediensten van je woonplaats. Reist het kind met een van de ouders, dan is het wenselijk dat

Slapen

Het antieke Rome

DOORSNEEPRIJS

 HOTEL PERUGIA
(overzichtskaart D4, 18)

Via del Colosseo 7

 06 67 97 200

hperugia.it

Afhankelijk van het seizoen kost een tweepersoonskamer met badkamer € 100 tot 145, incl. ontbijt. Het pluspunt van dit kleine familiehôtel is de ligging: dicht bij het Colosseum, in de charmante wijk Monti. Een twaalfstal propere, functionele kamers verdeeld over vier verdiepingen. Er is geen lift en de inrichting is nogal karakterloos (gewoontjes en gedateerd). Zeer aangename ontvangst.

Het moderne Rome

RELIGIEUZE INSTELLINGEN

 OSTELLO MARELLO
(overzichtskaart E4, 62)

Via Urbana 50

 06 48 82 120

hostelmarello@yahoo.it

 Cavour (lijn B). Tweepersoonskamer voor € 50 tot 60. Geen betaalkaarten. Met uitzondering van getrouwde stellen slapen mannen en vrouwen hier apart in kamers met 2 tot 4 bedden. De kamers zijn niet erg groot, maar wel goed onderhouden. Het gezamenlijke sanitair is brandschoon. Keuken met koelkast en microgolfoven ter beschikking van de gasten.

JEUGDHERBERGEN

 FREEDOM TRAVELLER
HOSTEL
(overzichtskaart E3, 26)

Via Gaeta 23-25

 06 47 82 38 62

freedom-traveller.it

Afhankelijk van het comfort en het seizoen betaal je € 17 tot 35 per persoon in een slaapzaal. Tweepersoonskamer zonder of

Romeins en volkomen 'ontoe-ristisch' adres waar je voor slechts een paar eurootjes goed kunt eten.

DOORSNEEPRIJS

✖ **TRATTORIA DA BUCATINO**
(overzichtskaart C5, 106)

Via Luca della Robia 84-86

☎ 06 57 46 886

Op de hoek met de Via Vanvitelli. Gesl. op ma. Jaarlijkse vakantie: twee weken in aug. Een volledige maaltijd voor

€ 20-25. Een grote trattoria en toch zijn de eetzaal nooit leeg! Mooi buffet van *antipasti* die allemaal even lekker zijn en een groot aanbod van pasta en *secondi* volgens de Romeinse traditie: *baccala* (smaakvol en smeug), *pollo alla romana e peperoni*, trijp natuurlijk en soms ook *coratella* (orgaanvlees van lammetjes). Pizza's en bruschetta's worden alleen 's avonds opgediend, maar zijn hier ook minder de moeite

In de Via della Vite schuilen verscheidene sfeervolle restaurants.

waard. Enkele heerlijke nage-rechten, zoals de *tortino al ciocolate* en *vino della casa* voor een eerlijke prijs. Echt grote porties! Een vaste waarde.

HEEL LUXUEUS

☒ **CHECCHINO DAL 1887**
(overzichtskaart C6, 111)

Via Monte Testaccio 30

☎ 06 57 43 816 of
06 57 46 318

Gesl. op zo. en ma. Jaarlijkse vakantie in aug. en een week met Kerstmis. Tussen de middag en 's avonds geopend tot 23.45 u. Reserveren aanbevelen. Menu's voor € 47 en 65; à la carte voor € 15-20. Checchino ligt in het hart van Testaccio, dicht bij de voormalige slachthuizen. Dit restaurant is gevestigd in een mooi rood huis, recht tegenover de MACRO-Future. Een adres dat liefhebbers van orgaanvlees en vlees in het algemeen zeker niet mogen missen. Dit restaurant is altijd binnen de familie Mariani gebleven en zou het oudste zijn van de stad. Typische Romeinse keu-

ken. *I piatti della tradizione* (de traditionele gerechten) hebben de klanten altijd behaagd. Professionele bediening en uitstekende wijnkaart.

Het moderne Rome

Uit het vuistje

☑ **FORNO**
(kaart centrum D3, 79)

Piazza di Trevi 8

Dag. 7.00-21.00 u. Reken op € 5 voor een sandwich. Dit kleine kruidenierswinkeltje naast de beroemde fontein verkoopt panini's, vers en gevarieerd, en ook pizza's. Geen onvergetelijke gebeurtenis, maar het is meer dan redelijk. Ook de drankjes zijn correct geprijsd.

Eten op restaurant (trattoria, ristoranti, pizzeria, osteria)

GOEDKOOP

☒ **LA VECCHIA ROMA**
(overzichtskaart D4, 323)

Via Leonina 10

Winkelen

Handwerk uit de streek

ARTE E RESTAURO DEL VETRO

Via Panisperna 64

 06 48 90 43 39

Vooral oud glaswerk. Ook curiosa.

LA VETRATA

Via del Boschetto 94

 06 47 47 022

Ma.-vr. 10.30-14.00 u en 15.00-19.30 u. Ook glas, maar hier huist een echte vakman en ontwerper van lampen, schoetsels, juwelen enz.

Koffie

CAFFÈ SANT'EUSTACHIO (kaart centrum C3-4, 215)

Piazza Sant'Eustachio 82

 06 68 80 20 48

santeustachioilcaffe.it

Dag. 8.30-1.00 u (op vr. tot 1.30 u en op za. tot 2.00 u). Hier

vind je ongetwijfeld de beste koffie van Rome, die gemalen en per gewicht wordt verkocht. Fairtradekoffie die meestal gebrand wordt in de winkel achteraan. Geheime mengelingen die je ongelooflijke smaken laten ontdekken. Voordat je beslist om iets te kopen, kun je genieten van een heerlijke espresso aan de toog (altijd gesuikerd, tenzij je zonder suiker bestelt). Zo weet je altijd wat je mee naar huis neemt!

Mondvoorraad indoen

ANTICA CACIARA TRASTEVERINA

(kaart centrum C5, 256)

Via San Francesco a Ripa 140a

 06 58 12 815

Geopend van 7.00-14.00 u en van 16.00-20.00 u. Gesl. op zo. Deze uitstekende delicatessenwinkel opende de deuren in de

✂✂ **Basilica di Massenzio e di Costantino** (Tempel van Maxentius en Constantijn): de bouw werd gestart door Maxentius, maar het geheel werd afgewerkt door zijn rivaal en opvolger Constantijn. Ze is verdeeld in drie schepen en bevatte vroeger grandioze beelden. Acht Korinthische zuilen ondersteunden de pilaren die de kerkbeuken van elkaar scheidde; een ervan is nog intact en staat nu voor de (christelijke) basiliek van Santa Maria Maggiore.

✂✂ **Arco di Tito** (Titusboog): opgericht om de verovering (en verwoesting) van Jeruzalem door deze keizer te vieren (70 n.Chr.).

✂✂✂ **COLOSSEO**

(Colosseum; overzichtskaart D-E4)

Aan de andere kant van het metrostation Colosseo.

☎ 06 39 96 77 00.

Dicht bij de ingang bevindt zich een lift waarmee je naar de hogergelegen galerij kunt gaan. 🚶 Colosseo (lijn B). Tram 3. Bus 60, 75, 84, 85, 87, 117, 175, 186, 204...

Dit was het grootste Romeinse amfiteater, begonnen door Vespasianus in 72 n.Chr. Het werd pas in de middeleeuwen Colosseum genoemd, lang nadat Hadrianus het enorme standbeeld van Nero, voorgesteld als Zonnegod, had laten verplaatsen met behulp van 24 olifanten. Dit beeld van Nero was zo opvallend (35 meter hoog!) dat het uiteindelijk zijn naam schonk aan het Colosseo.

Na de val van het Romeinse Rijk bleef het Colosseum niet gespaard van aardbevingen en zoektochten naar materiaal voor nieuwe gebouwen. Dit is trouwens de reden waarom dit prachtige skelet van travertijnmarmer, versterkt met bakstenen muren, hier en daar gaten vertoont. Er werd kokend lood over uitgegoten, een soort soldering om de blokken samen te houden bij een aardbeving en bij de vele plunderingen...

De gevel van het amfiteater is bijna 50 meter hoog en omvat drie verdiepingen. Ooit stonden er standbeelden onder de 160 bogen

Colloseum

van de tweede en derde verdieping. Een vierde verdieping bestond uit een volle muur met rechthoekige vensters. Het uitspringende lijstwerk diende ter ondersteuning van de masten waarmee een zeil over het amfitheater kon worden gespannen. De gevel is slechts over de helft van de 527 meter lange omtrek bewaard gebleven.

50.000 toeschouwers zaten op banken rond het middenplein. Het houten platform dat als arena diende (86 bij 54 m), is uiteraard verdwenen. Zo zie je nu de onderaardse dienstgangen waar vroeger de kooien van de dieren en de ruimten voor de gladiatoren waren ingericht. Het publiek gaf de voorkeur aan gladiatorenengevechten en die deden de morbide passies hoog opblaaien. Gevangenen van gemeenrecht, slaven, maar ook in gespecialiseerde scholen getrainde beroepsvechtjassen vochten er met verschillende wapens tegen wilde dieren, vooral tijgers en leeuwen. De

Trevifontein

600.000 euro aan kleingeld!

Dat is het gemiddelde bedrag dat jaarlijks uit de Trevifontein wordt opgevest. De muntstukken die door toeristen uit de hele wereld over hun schouder in de fontein worden gegooid, zijn als hemels goud voor de stad. Sinds 2006 wordt dit bedrag aan de liefdadigheidsorganisatie Caritas geschonken, die hiermee een restaurant voor noodlijdenden financiert. En als je weet dat je na het werpen van een muntje terugkeert naar Rome... en dan weer een muntstuk in de fontein gooit, wordt het duidelijk dat de opbrengsten van de fontein nog lang niet zijn opgedroogd.

opdracht gaf om het aquaduct Acqua Virgo te laten bouwen. Bijzonder is dat dit aquaduct – 20 km lang – nog steeds werkt. De huidige Trevifontein werd gebouwd in het midden van de 18de eeuw, toen paus Benedictus XIV besloot om van de primitieve fontein een monument te maken en hem via een ingenieuze trompe-l'oeil te laten aansluiten op het 16de-eeuwse palazzo. Tussen de talrijke allegorieën zie je de Gezondheid, de Overvloed en de Vier Seizoenen, terwijl de twee zeepaarden symbool staan voor wild en rustig water. De baardige man in het midden is natuurlijk de God van de Oceanen.

GALLERIA NAZIONALE D'ARTE ANTICA NEL PALAZZO BARBERINI

(Barberinipaleis; overzichtskaart D3, 410)

Via delle Quattro Fontane 13

☎ 06 48 24 184. galleriaborghese.it/barberini/it

Geopend van 8.30-19.30 u. Gesl. op ma. Toegangsprijs: € 5; kortingen; Roma Pass. Dit prachtige barokbouwwerk werd door

Gevel van de Sint-Pietersbasiliek

het kleinste engeltje is 2 meter groot. Aantekeningen op de vloer vertellen je hoe groot de andere kerken in de wereld zijn.

Het jaar 1506 was in verschillende opzichten een keerpunt in de geschiedenis van het Vaticaan: Julius II richtte officieel de Zwitserse garde op, stichtte met zijn eigen collectie het Vaticaanse Museum en gelastte de architect Bramante met de renovatie- en reconstructiewerkzaamheden van de oude basiliek.

De basiliek die er vandaag staat, is het werk van Della Porta, Fontana en Carlo Marderno. Marderno tekende het grondplan in de vorm van een Latijns kruis. Bernini nam het grootste deel van de decoratie voor zijn rekening. Voor het interieur zijn meer dan 180 kleuren marmer gebruikt. Alle werken in de basiliek zijn mozaïeken en dus geen schilderijen of fresco's. De grote porfieren schijf in het centrale schip is afkomstig uit de oude basiliek en opnieuw gebruikt. Op die steen zou Karel de Grote op kerstdag van het jaar 800 door paus Leo III tot keizer zijn gekroond.

Op naar de eerste kapel rechts, waar de *Pietà* prijkt. Michelangelo was nog geen 25 jaar oud toen hij dit uitzonderlijke beeld maakte.

Sinds een gek het in 1972 in stukken wilde slaan, staat het achter glas.

Pal in het midden staat de preekstoel en het baldakijn van Bernini (en Borromini!), dat 30 meter hoog is. Aan de zijkant een bronzen beeld van Sint-Pieter door Arnolfo di Cambio. Let op zijn voet, die helemaal afgesleten is door de vele zoenoffers van de pelgrims.

Rechts in het atrium staat de Porta Santa. Deze gaat slechts een keer om de 25 jaar open, namelijk in het jubeljaar. De centrale deur dateert uit de 15de eeuw. Ze vertelt het verhaal van de martelaars Petrus en Paulus. Tussen hun voeten zie je talrijke inscripties in het Arabisch en verwijzingen naar antieke mythen. Deze opschriften waren een poging om de verschillende religies te verzoenen. Een niet vanzelfsprekend initiatief voor die tijd!

👤👤👤 MUSEI VATICANI

(Vaticaanse musea; overzichtskaart A3)

Viale Vaticano. 📞 06 69 88 33 32. vatican.va.

Openingstijden variëren. In principe ma.-za. 8.30-18.00 u en laatste zo. van de maand 8.30-14.00 u. Gesl. op religieuze feestd. Toe-

